

Turczi István

Borges felől, Borges felé

Két öreg íróbarátom egyszer az Astoria Kávéházban arról cserélt eszmét, hogy lelki diaszpórában élünk. Hiába a barátkozás, a közös mítoszok, a szabadság derűje, szétszóródunk, mielőtt összejöttünk volna. Sokan vagyunk kevesek. Borgest hozták fel példának. *Boldogok a bátrak, akik egy lélekkel tudják fogadni a vereséget és a pálmát. Boldogok, akik emlékezetükben tartják Vergilius vagy Krisztus néhány szavát, mert ezek fénybe borítják napjaikat.* Ezek a sorok, akkor és ott, ha talán nem is pontosan idézve, elhangzottak. Ha nem így lett volna, ma nem veszem elő A homály dicséretét, hogy visszataláljak régi szavaikhoz. A múlt, amely (tudvalevőleg) a legkedvezőbb idő a halálra, megoldotta a kérdést: azóta végleg elmentek mind a ketten. Panacea, ha jól fogjuk fel. Az egyetlen méltó érintése a dolognak mégis az, ha a távlatok avulása helyett most a megkapaszkodást hozom elő.

Cogito úr bólint, tehát vagyok

[Remake: Zbigniew Herbert]

Most, hogy magunkra maradtunk, végre beszélhetünk egymással mint férfi a férfival. Tudom, kifakadásom nem kíván római jellemet. Hajlamos vagyok elveszni a részletekben, és fel van jegyezve néhány más baklövés is. Így aztán egyenlőtlen a küzdelem, bár drámai epizódokban bővelkedik. Például a saját halál esete, melynek dátuma ízlésem szerint biztosan nem vonul be a történelembe. Olyannak képzelem, ahogy búcsúzaskor elmozdul a táj. Közeledik a távol, távolodik a közelség. Vonatra szállsz, és igeidőt váltanak a sínek. Amióta a tárgyak oly sötéten, gyűlölködve kerülnek, többet gondolok rá. Eldönthetetlen, álom-diktátum ez, vagy éber nézet, amely mögött valaki más már lesben áll. Rég eladtam könnyeim, kerteket sem ápolgatok fejemben, és most nem könnyű felcserélni a tápláló kint új reményre. Majd kinézek egy jó száraz helyet, és elásom utolsóknak szánt szavaimat.

A saját név

Én, aki annyi ember vagyok, egyetlen név szorításában hullok ki magamból. Mindig letaglóz, amikor a saját nevemet hallom. Amikor olvasom, újságban, könyv borítóján, nagyapám fejfáján. Nem lehet megszokni. A sors, mely úgy elegye a felismerésnek és megszokásnak, ahogy ultramarin keveredik a tiszta, hűvös csempekéssel, tréfákat űz velem. Gyakran kijátssza ellenem a név betűinek számértékében elrejtett kétes bizonyosságot. A hit algebráját. Hogy amit megkaptam, el is veszítem: kitarás kérdése az egész. Önmagaimnak állhatok útjába csupán. Máskor engedi, hogy megmutatkozzék bennem a nevem. Feltáruljon a saját misztérium. Eredendő gesztussal engedi, hogy testet öltsek, vörös gyapjúsállal csuklómat hétszer körbetekerjem, és hétszer körüljárjam a nagyapám ültette szentjánoskenyérfát. Csak közben semmit se túl magasztosan.